

نقش دعا و مناجات در آرامش و امید به زندگی

استاد راهنما:

خانم سمیرا حیدریان

پژوهشگران:

فریبا کرمی

فضه ملکی

فاطمه پاشایی

صدیقه رضوانی

نسیبه حسنی هویدا^۱

مدرسه علمیه نرجسیه شهرستان سنقر و کلیائی

1. پژوهشگران همگی طلبه سطح(2)، مدرسه علمیه نرجسیه شهرستان سنقر.

فهرست مطالب

Contents

1	مقدمه
2	تعريف لغوی و اصطلاحی دعا و آرامش
4	اهمیت دعا
5	اهمیت دعا و مناجات از نگاه ملاصدرا فیلسوف بزرگ
7	مفهوم و حقیقت دعا
8	فلسفه دعا
9	شیوه‌های دعا
11	انواع دعا
11	آثار دعا
13	شرایط استجابت دعا از دیدگاه ملاصدرا
14	دعا در سیره‌ی اهل بیت (علیه السلام)
17	دعا از دید شخصیت‌های غربی
20	دعا از منظر روانشناسی
21	علل آرام بخشی دعا:
21	1. اتصال به خدا
22	2. یقین به رفع شدن مشکل

23.....	3. اشتیاق به اتصال
24.....	شرایط آرام بخشی دعا:
24.....	1. اخلاص در دعا کردن
27.....	2. شناخت خداوند
30.....	3. انقطاع از ماسوی الله
30.....	موانع آرام بخش دعا در آیات و روایات:
31.....	1. تنافی با سنت‌های آفرینش
31.....	الف) تراحم
31.....	ب) مورد دعا نتیجه گناه نباشد
32.....	ج) برخورد داری از اصل مصلحت
33.....	د) حق الناس
33.....	ه) ناهماهنگی با سنت‌ها، منافات با حکمت‌ها
35.....	2. مشروعيت
35.....	3. نبود قابلیت
37.....	4. عدم آمادگی جسمی و روانی
37.....	آثار روان شناختی دعا و مناجات:
37.....	1. ایجاد امید و نشاط
38.....	2. برخورداری از لذات معنوی
40.....	3. خدا باوری
40.....	4. مقصود معارف الهی، تربیت انسان کامل
41.....	5. پرورش تمرکز ذهن
42.....	6. رفع کبر
43.....	7. آرامش فردی و اجتماعی و اعتماد به نفس

44.....	8. تحصیل نعمت‌های الهی
45.....	9. خروج از غفلت
47.....	10. رهایی از تنهایی و بیگانگی
47.....	11. روشی دل
49.....	12. بازیابی خود
51.....	13. دعا و محبت پروردگار
51.....	14. دعا اعتراف عملی به بندگی
51.....	15. دعا و بهداشت روانی
52.....	16. آرام بخشی از راه لذت و بهجهت درونی
-	
51.....	نتیجه - گیری
53.....	فهرست منابع و مأخذ

نتیجه‌گیری

با توجه به اینکه جامعه امروز و افراد بشر به مرحله بی‌میلی نسبت به مدرنیسم و روی آوردن دوباره به معنویت و ایمان که پاسخگوی نیازهای متعالی انسان است رغبت پیدا کرده‌اند و دریافته‌اند که اندیشه‌های غیر دینی تنها وعده‌ای نسبت جهان آخرت ندارند بلکه انسان را در خلاً معنوی و روحی قرار می‌دهد، «دعا و مناجات» یکی از راههای صلاح و رستگاری است و با اعتقاد به این نیرو که مافق تمام نیروهاست می‌توان گفت که می‌شود تا حدی بر مشکلات و حوادث بزرگ فائق آمد. قطع نظر از اجر و پاداشی که برای دعا هست و قطع نظر از اثر اجابتی که بر دعا مترتب است، دعا اگر از حد لقلقه زبان بگذرد و دل با زبان هماهنگی کند و روح انسان به اهتزاز در آید یک روحانیت و آرامش بسیار عالی دارد، مثل این است که انسان خود را غرق در نور می‌بیند، شرافت گوهر انسانیت را در آن وقت احساس می‌کند. آن وقت خوب درک می‌کند که در سایر اوقات که چیزهای کوچک اورا به خود مشغول داشته بود و او را آزار می‌داد چقدر پست و ساقط و سافل بوده. انسان وقتی که از غیر خدا چیزی می‌خواهد احساس مذلت می‌کند و وقتی از خدا می‌خواهد احساس عزت.

لذا دعا هم طلب است و هم مطلوب، هم وسیله است و هم غایت، هم مقدمه است و هم نتیجه.

دلا ز نور هدایت گر آگهی یابی چو شمع خنده کنان ترک سر توانی کرد (حافظ)

فهرست منابع و مأخذ

*قرآن

*نهج البلاغه

3. ابن بابویه، محمد بن علی، الخصال، علی اکبر غفاری، ج 1، قم، جامعه مدرسین، 1362.

4. ابن بابویه، محمد بن علی، عيون اخبار الرضا، حمیدرضا مستفید و علی اکبر غفاری، ج 2، قم،

دارالکتب اسلامیه، 1384.

5. ابن فهد حلی، احمد بن محمد، عده الداعی و نجاح الساعی، احمد موحدی قمی، چاپ اول، قم، دارالکتب الاسلامی، 1407ق.
6. ابن منظور، لسان العرب، چاپ سوم، ج 8، بیروت، دار احیاء التراث العربي، 1412ق.
7. احسانی فر، حسین، اهمیت و آثار دعاو نیایش و چگونگی بهره گیری از آن در تربیت دینی کودکان و جوانان، فصلنامه‌ی دو عرصه فرهنگی و تربیتی اسلامی راه تربیت، سال ششم، قم، شماره 15، 1390.
8. احسائی، ابن ابی جمهور، عوالی اللئالی، ج 4، سیدالشهداء، 1403ق.
9. اسحاقی، حسین، دعا در ارمغان آرامش، قم، خادم الرضا، 1390.
10. اکبری، محمود، مشیت الهی در سبب سازی و سبب سوزی، چاپ اول، قم، گلستان ادب، 1383.
11. امینی، ابراهیم، خودسازی یاترکیه و تذهب نفس، قم، شفق، 1375.
12. برازش، علیرضا، دعا از منظر آیت الله خامنه‌ای، قم، انقلاب اسلامی، 1390.
13. پاینده، ابوالقاسم، نهج الفصاحه، انصاریان، قم، 1383.
14. پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، دانشنامه امام علی(علیه السلام)، تهران، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، 1382.
15. پناهی، علی‌احمد، آرامش در پرتو نیایش، قم، مؤسسه پژوهشی آموزسی امام خمینی(ره)، 1395.
16. تمیمی آمدی، عبدالواحدبن محمد، غررالحكم و دررالکلم، سید مهدی رجایی، قم، دارالکتب الاسلامی، 1410 ق.
17. جاهد، رضا، گنج‌های معنوی، نشرسنبله، قم، 1382.
18. حر عاملی، محمدبن حسن، وسائل الشیعه، 4 و 10، بی‌جا، آل البيت، 1082ق.

19. حسینی شاه عبدالعظیم، حسین بن احمد، تفسیر اثنی عشری، ج 6، تهران، میقات، 1363.
20. حلی، علی بن موسی بن طاووس، اقبال الاعمال، ج 3، قم، مؤسسه بوستان کتاب، 1373.
21. خدایی، زبیده، خدایا چگونه شاد باشم، نگاران نور، قم، 1388.
22. دهخدا، علی‌اکبر، لغتنامه دهخدا، چاپ اول، ج 1، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، 1377.
23. دیلمی، حسن ابن ابی الحسن، ارشاد القلوب، قم، انتشارات رضی، 1412.
24. رفیعی، محمد حسین، دعا شناسی به مثابه یک علم، فصلنامه‌ی دو عرصه فرهنگی و تربیتی اسلامی راه تربیت، سال ششم، قم، شماره 15، 1390.
25. سلیمانی، مصطفی، نظام تربیتی از منظر صحیفه سجادیه، فصلنامه‌ی دو عرصه فرهنگی و تربیتی اسلامی راه تربیت، سال ششم، قم، شماره 15، 1390.
26. شاهنده، آمنه، معرفت و موانع، نیلوفرانه، قم، 1385.
27. شعبان، شیخ نبیل، تحلیلی بر آثار دعا در زندگی فردی و اجتماعی، ترجمه و تحقیق بزرگ کیا، چاپ اول، تهران، سفیر دانش، 1383.
27. طباطبایی، محمدحسین، ترجمه تفسیر المیزان، محمد باقر موسوی همدانی، ج 10 و 19، قم، دفتر انتشارات اسلامی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، بی‌تا.
28. طباطبایی، محمدحسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ج 2، قم، دارالکتب اسلامیه، 1281 ش.
29. طبرسی، حسین بن فضل، مکارم الاخلاق، قم، شریف الرضی، 1370.
30. طوسی، محمد ابن الحسن، مصباح المتهدج و سلاح المتعبد، بیروت، موسسه حق الشیعه، 410ق.
31. طوسی، محمدبن حسن، تفسیر التبیان، چاپ اول، ج 4، بیروت، داراحیاء التراث العربي، بی‌تا.
32. فتاحی، حمید، نقش دعا در زندگی انسان‌ها، قم، نشرمرتضی، 1371.

33. فعالی، محمد تقی، سبک زندگی توحیدی و موفقیت الهی(۱)، چاپ دوم، تهران، دارالصادقین، 1396.
34. فيض کاشانی، محمد محسن بن شاه مرتضی، الوافی، ج ۹، اصفهان، کتابخانه امام امیرالمؤمنین علی(علیه السلام)، 1406.
35. فيض کاشانی، مرتضی، تفسیر صافی، قم، صفا، 1364.
36. قرائتی، محسن، تفسیر نور، ج ۶ و ۴ و ۳، تهران، مرکز فرهنگی درس هایی از قرآن، ۱۳۸۳.
37. قرشی، علی اکبر، تفسیر احسن الحديث، ج ۴، تهران، بنیاد بعثت، ۱۳۷۷.
38. قطب الدین راوندی، سعید بن هبہ الله، الدعوات (سلوہ الحزین)، قم، انتشارات مدرسه امام مهدی (عج)، ۱۴۰۷ق.
39. قمی، عباس، مفاتیح الجنان، مهدی الهی قمشه ای، چاپ اول، قزوین، مؤسسه انتشاراتی مهندس، 1387.
40. کریمی جهرمی، علی، به سوی مدینه فاضله، تحقیقات و نشرمعارف اهل بیت، ۱۳۲۰.
41. کلینی، محمد بن یعقوب ابن اسحاق، الکافی، ۲ج، دفتر مطالعات تاریخ و معارف اسلامی، تهران، ۱۴۲۱ق.
42. کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، محمد باقر کمره ای، چاپ دوازدهم، ج ۶ ، تهران ، اُسوه ، 1390.
43. ماه نامه پاسدار اسلام ، مقاله یک، دوره 1366، شماره 75 ، 1366.
44. مجلسی، محمد باقر، بحار الأنوار، جمیع از محققان ، ج ۹۰ و ۱۶ و ۱۴، بیروت، دارالحیاء التراث العربی، ۱۴۰۳ق.
45. مجلسی، محمد باقر، مراہ العقول فی شرح أخبار آل الرسول، سید هاشم رسولی محلاتی، ج ۱۶، تهران، دارالكتب الاسلامیه، ۱۴۰۴ ق.

46. مجلسی، محمدباقر، مشکاه الانوار، قم، مسجدقدس جمکران، 1379.
47. محدث نوری، حسین، مستدرک الوسائل، ج 17، بی‌جا، آل‌البیت، 1400ق.
48. مستاجران، مجید، آیین محبت، قم، روضه العباس، 1391.
49. مصباح‌یزدی، محمدتقی، بر درگاه دوست، یاد او (مشکات)؛ نگارنده‌گان عباس قاسمیان و کریم سبحانی، چاپ سوم، قم، مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی (ره)، بی‌تا.
50. مصباح‌یزدی، محمدتقی، پند جاوید (مشکاء)، ج 1، قم، مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی (ره)، 1390 (ره).
51. مصباح‌یزدی، محمدتقی، مشکات، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، 1386.
52. مطهری، مرتضی، بیست گفتار، صدر، تهران، 1369.
53. مکارم شیرازی، ناصر، اخلاق اسلامی درنهج البلاغه، ج 2، قم، نسل جوان، 1385.
54. مکارم شیرازی، ناصر، امثال القرآن، قم، مدرسه امام علی ابن‌ابی‌طالب، 1426هـ ق.
55. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج 24 و 22 و 15 و 9، تهران، دارالكتاب الاسلامیه، 1374.
56. مکارم شیرازی، ناصر، مثال‌های زیبای قرآنی، چاپ اول، ج 2، قم، نسل جوان، 1382.
57. مددوحی کرمانشاهی، حسن، نیایش از دیدگاه عقل و نقل، قم، بوستان کتاب، 1389.
58. میدی فرد، عبدالله، نقش دعا درزندگی اجتماعی، قم، میثم تمار، 1378.
59. نوری‌ها، حسنعلی، پرورش درپرتو نیایش، تفکر، قم، 1372.
60. الهمانی‌نیا و طاهرزاده، علی اصغر و غلام عباس، اخلاق عبادی، افق فردا، قم، 1336.